

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Gero mokesčių srities valdymo skatinimas“

(COM(2009) 201 galutinis)

(2010/C 255/11)

Pranešėjas **Umberto BURANI**

Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2009 m. balandžio 28 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų Komitetui „Gero mokesčių srities valdymo skatinimas“

COM(2009) 201 galutinis.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Umberto Burani.

458-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. gruodžio 16–17 d. (2009 m. gruodžio 17 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę vieningai.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Šiuo komunikatu Komisija prisideda prie Didžiojo dvidešimtuko (G20) paskelbtos kovos su mokesčių slėpimu ir mokesčių rojaus reiškiniu iniciatyvos, kuriai pritarė Ekonomikos ir finansų taryba ir Europos Vadovų Taryba. Geras mokesčių srities valdymas nėra naujas tikslas. Šioje srityje jau priimtos ES valstybių tarpusavio bendradarbiavimo ir bendradarbiavimo su trečiojomis šalimis, savitarpio pagalbos, taupymo pajamų apmokestinimo ir mokesčių reikalavimų vykdymo taisyklės. Taip pat priimtas elgesio kodeksas, kurio tikslas – užkirsti kelią žalingai mokesčių konkurencijai. Visa tai rodo, kad Europa geram mokesčių srities valdymui teikia didelę svarbą ir šią nuostatą patvirtina savo darbais.

1.2 Aptariamame komunikate, ypač toje dalyje, kuri skirta tolesniam Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (OECD) iniciatyvų įgyvendinimui, Komisija siūlo pagrindinius veiksmus, kurių reikėtų imtis. Apskritai komunikate pateikiama kompleksinė taisyklių, derybų ir atnaujintų tam tikrų sričių politiką formuojančių kriterijų visuma. EESRK **visiškai pritaria** siūlomoms priemonėms ir Komisijos pastaboms. Komitetas tikisi, kad dėl vieno klausimo, konkrečiai – daugeliui šalių įvairia forma teikiamos finansinės paramos santykio su tų šalių bendradarbiavimo mokesčių srityje lygiu, ES užims griežtą ir atsakingą poziciją. Tiksliau – reikėtų visiškai atsisakyti besąlygiško pagalbos teikimo, nereikalaujant nieko mainais, politikos.

1.3 Nėra prasmės vardyti punktų, dėl kurių Komitetas pritaria Komisijai – sąrašas bus ilgas ir neduos jokios papildomos naudos. Tačiau EESRK mano, kad reikėtų paminėti keletą **fundamentalių problemų**, kurias, jo nuomone, reikėtų dėmesingai išnagrinėti.

1.4 Komunikato įvade teigiama, kad mokesčių srities valdymas yra būdas duoti „**suderintą atsaką**“ pinigų plovimui, korupcijai ir terorizmui. Taigi patvirtinama, kad su minėtomis problemomis reikia kovoti **globaliai**. Iš tiesų toks pareiškimas kelia tam tikrų abejonių: vien mokesčių srities valdymas negali išspręsti problemų, išskylančių kovojant su kitais reiškiniais, kurie gali turėti ar neturėti įtakos mokesčiams, tačiau yra **kitokios kilmės: pinigų plovimu** kaip **organizuoto nusikalstamumo, terorizmo** arba **korupcijos** padariniu.

1.4.1 Trečiojoje **direktyvoje** dėl **pinigų plovimo** ⁽¹⁾ nustatyta, kad **mokestinis sukčiavimas** yra „**rimtas nusikaltimas**“, taigi jam turėtų būti **taikomos tos direktyvos nuostatos**. Iš tiesų taip nėra, nes mokesčių slėpimui (arba mokestiniam sukčiavimui) taikoma keletas konkrečių direktyvų, kuriomis ši problema perimama iš institucijų, kovojančių su pinigų plovimu, ir **perduodama vien mokesčių administratorių kompetencijai**. Todėl kyla **sutampančių** teisinių nuostatų problema, tiksliau, atsiranda būtinybė **aiškiai apibrėžti galias ir kompetencijas: direktyvos dėl pinigų plovimo taikymo sritį reikėtų koreguoti, kad ji atitiktų užsibrėžtą tikslą**, atskiriant su mokestiniais arba finansiniais nusižengimus, *kai jie nėra nusikalstamos arba teroristinės kilmės*. Atitinkamai mokesčių direktyvose reikėtų **numatyti, kad mokesčių administratorių kompetencijai nepriklauso jokie akivaizdžiai nusikalstamos arba teroristinės kilmės nusikaltimai**. Be abejonės, šių dviejų problemų sandūroje visada bus „pilkoji zona“, tačiau bent jau bus nustatyti aiškūs pagrindiniai principai.

1.4.2 Panašu, kad kovos su pinigų plovimu direktyvų ir mokesčių direktyvų įgyvendinimas pasuko dviem skirtingais keliais.

(1) Direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui, OL L 309, 2005 11 25.

Tačiau dėl to kalta ne Komisija, o **galių ir kompetencijos pasidalijimas**: už pinigų plovimą ir kovą su organizuotu nusikalstamumu pasauliniu lygmeniu atsakinga FATF ⁽²⁾, o Europos lygmeniu – Teisingumo ir vidaus reikalų taryba. Mokesčių slėpimo klausimus sprendžia G20 šalių grupė, o Europoje – Ekonomikos ir finansų taryba. Jokiam dokumente nekalbama apie būtinybę įvairioms institucijoms bendradarbiauti, keistis informacija ir pasidalyti užduotimis. EESRK ragina šią padėtį keisti, nes dėl jos svarbiausias „globalios kovos“ tikslas lieka abstraktus ir nepasiekiamas.

1.5 Nagrinėjant šį globalios kovos klausimą iškyla **mokesčių rojaus** problema. Į ją dėmesys sutelkiamas tik kalbant apie mokesčių slėpimą, tuo tarpu su **organizuotu nusikalstamumu susijusių pinigų** arba **pinigų, skirtų terorizmo finansavimui**, problema lieka nepastebėta. Ši problema kyla ne tik gerai žinomuose centruose, su kuriais mokesčių administratoriai šiuo metu veda derybas, bet ir (o tai yra dar svarbiau) sparčiai augančiose finansų rinkose, kurios yra tose vietovėse, kur geopolitiniai sumetimai gali turėti įtakos norui derėtis.

1.6 Taip pat neminima sudėtinga „**patogių vėliavų**“ ⁽³⁾ problema. Šios vėliavos yra didelių, visiškai legalių, tačiau neapmokesstinamų finansinių srautų šaltinis. Šie srautai galiausiai atsiduria **mokesčių rojaus** teritorijose, iš kurių vėliava nukreipiami į naujas investicijas. Nors dėl įvairių priežasčių „patogios vėliavos“ yra abejotinas reiškinys, jos egzistuoja tyliu visų valstybių sutikimu, taigi kovojant su mokesčių rojaus reiškinium bus svarbu užtikrinti, kad teisėta veikla nepajustų nepageidaujamo poveikio, o kapitalas nebūtų nukreiptas į bendradarbiauti mažiau linkusius centrus.

1.7 Išvada. EESRK pažymi, kad Europa daug nuveikė ir šiuo metu daug dirba kovos su mokesčių slėpimu srityje, taip pat sprendama kovos su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu finansines problemas. Tačiau Komitetas norėtų atkreipti įstatymų leidėjų dėmesį į keletą **rimtų trūkumų: kova su mokesčių slėpimu ir kova su nusikalstamumu nėra veiksmingai tarpusavyje koordinuojamos**, be to, už šias skirtingas problemas **atsakingų institucijų užduotys ir įgaliojimai nėra aiškiai atskirti**. Dažnai šios problemos yra susijusios ir su mokesčių slėpimu, ir su nusikalstamumu ar terorizmu, todėl sudėtinga nustatyti, kieno kompetencijai jos priklauso, – tai dar viena priežastis, kodėl reikia įvairių institucijų **struktūruoto bendradarbiavimo**. Apie tokį bendradarbiavimą Komisijos ir Tarybos programose nekalbama.

2. Komunikato turinys

2.1 Komisijos komunikate pateikiama keletas mokesčių srities valdymo idėjų. Šios idėjos atspindi įvairių susitikimų –

(2) FATF – Finansinių veiksmų darbo grupė, OECD organas.

(3) Laivas plaukioja su „patogia vėliava“, kai jis yra registruotas ša, kurioje yra nedaug taisyklių siekiant sumažinti veiklos sąnaudas ar išvengti apsunkinančių teisės nuostatų. Tarptautinė transporto darbuotojų federacija sudarė 32 registru, kuriuos ji priskiria „patogių vėliavų“ sistemai, sąrašą.

2008 m. lapkričio mėn. įvykusio G20 šalių grupės susitikimo, 2008 m. gruodžio mėn. Ekonomikos ir finansų tarybos posėdžio, 2009 m. kovo 14 d. įvykusio G20 grupės finansų ministrų ir centrinių bankų valdytojų susitikimo, 2009 m. kovo 19–20 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimo ir, galiausiai, 2009 m. balandžio 2 d. G20 grupės aukščiausiojo lygio susitikimo – rezultatus. Šių susitikimų išvadose matyti bendras noras **imtis veiksmų prieš nebendradarbiaujančias teritorijas, įskaitant lengvatinius mokesčių centrus (mokesčių rojų), ir numatyti sankcijas, kad būtų apsaugoti viešieji finansai ir finansų sistemos**. Konkrečiai, G20 aukščiausiojo lygio susitikime buvo pareikšta, kad „bankų informacijos slaptumo era baigėsi“.

2.2 Komunikate siekiama nustatyti, kaip ES galėtų prisidėti prie gero tiesioginio apmokestinimo srities valdymo. Trijuose atskiruose skyriuose Komisija nagrinėja, kaip būtų galima tobulinti šios srities valdymą, priemones, kuriomis būtų galima praktiškai tai įgyvendinti, ir valstybių narių paramą OECD ir Jungtinių Tautų iniciatyvoms derinant veiksmus tiek ES viduje, tiek tarptautiniu lygmeniu.

2.3 **Geras mokesčių srities valdymas** yra Komisijos tikslas, kurio jau kurį laiką siekiama **bendradarbiaujant ES viduje** ir platesniu mastu – **su OECD** užkertant kelią pinigų plovimui per mokesčių rojaus teritorijas.

2.4 Apskritai ES teisinė ir reguliavimo sistema **bendradarbiavimo mokesčių klausimais** srityje vertintina neblogai: direktyvos dėl **savitarpio pagalbos, taupymo pajamų apmokestinimo ir mokesčių reikalavimų vykdymo** jau priimtos arba jau svarstomos. Dar reikia įsitikinti, kaip valstybės narės praktiškai įgyvendina Bendrijos taisykles ir ar tai daro sąžiningai.

2.4.1 **Žalingos mokesčių konkurencijos** srityje buvo paskelbtas verslo apmokestinimo elgesio kodeksas ⁽⁴⁾. Tai jau davė daug žadančių rezultatų, nors kodeksą dar galima patobulinti. Kodeksą priėmė valstybės narės ir joms priklausančios teritorijos. Kodekso taikymas trečiosioms šalims numatytas 2009–2010 m. darbo programoje. Vis dažniau pasitaikanti ir visiems aktuali tema yra **skaidrumas**. Komisijos pozicija dėl **valstybės pagalbos taisyklių taikymo tiesioginių verslo mokesčių priemonėms** taip pat yra aiški.

2.5 Komisija ketina siūlyti valstybėms narėms **derinant veiksmus užtikrinti tinkamą tolesnę OECD iniciatyvų vykdymą** tarptautiniu lygmeniu. Kol kas Komisija „tikisi, kad [...] bus įgyvendinti“ „svarbūs neseniai priimti įsipareigojimai“. Šie įsipareigojimai yra dvejopi. Pirma, OECD siūlo panaikinti lengvatinius mokesčių režimus 30 OECD valstybių narių, antra, ši organizacija daro ir ketina toliau daryti **spaudimą jai nepriklausančioms šalims**, kad užsitikrintų jų **politinį įsipareigojimą bendradarbiauti** su OECD valstybėmis.

2.5.1 OECD jau kreipėsi į daugelį šalių – beveik viso pasaulio valstybes – ir jau gali pasigirti pirmaisiais rezultatais: **35 jai nepriklausančios šalys**, įskaitant keletą mokesčių rojaus teritorijų,

(4) Ekonomikos ir finansų tarybos (ECOFIN) 1997 m. gruodžio 1 d. sprendimas.

prisiėmė **politinį įsipareigojimą bendradarbiauti siekdamas skaidrumo ir keistis informacija mokesčių srityje**. Keletas kitų valstybių ⁽⁵⁾ neseniai įsipareigojo **gavusios prašymą keistis informacija**, nepriklausomai nuo vidaus taisyklių arba bankų informacijos slaptumo, laikytis OECD standartų.

2.6 **Tarptautinės politikos** srityje Komisija siekia su įvairiomis šalimis susitarti dėl geros mokesčių valdymo praktikos ⁽⁶⁾. Oficialiame lygmenyje 2008 m. gegužės mėn. Ekonomikos ir finansų taryba paprašė, kad gero mokesčių srities valdymo standartai būtų įtraukti į ES ir trečiųjų šalių susitarimus. Tų pačių metų gruodžio mėn. įvestieji standartai tapo dar griežtesni, nes buvo paprašyta ryžtingiau kovoti su mokesčių rojais ir nebendradarbiaujančiomis teritorijomis.

2.6.1 **Taupymo pajamų apmokestinimo** srityje Komisija pasiekė, kad kai kurios trečiosios šalys ⁽⁷⁾, taip pat valstybėms narėms priklausančios arba asocijuotos teritorijos (kai kurios anksčiau buvo laikomos mokesčių rojumi) taikytų priemones, kurios būtų tokios pačios arba lygiavertės ES direktyvose nustatytoms priemonėms. Vyksta parengiamosios derybos ir su kitomis šalimis ⁽⁸⁾, tačiau oficialios derybos dar neprasidėjo.

2.6.2 Šiuo metu taip pat deramasi su **Europos ekonominės erdvės (EEE)** valstybėmis ⁽⁹⁾ ir **Šveicarija**. EEE valstybės tiesiogiai taiko bendrosios rinkos principus, o valstybės pagalbai taikomos „panašios taisyklės“. Santykius su Šveicarija reglamentuoja 1972 m. laisvosios prekybos susitarimas, tačiau neseniai suabejota dėl kai kurių jo aspektų. Šiuo metu su Lichtenšteinu deramasi dėl naujo kovos su sukčiavimu susitarimo. Visa sritis kol kas yra pradiniam raidos etape.

2.6.3 Skaidrumo, bendradarbiavimo ir keitimosi informacija principai įtraukti į veiksmų planus ir susitarimus, kurie sudaryti su keletu šalių įgyvendinant **Europos kaimynystės politiką ir plėtros politiką**. Komisija siekia, kad šiuos principus imtų taikyti trečiosios šalys. Pirmieji pokalbiai su kai kuriomis valstybėmis lyg ir teikia vilčių, tačiau reikėtų apsispręsti, kokią poziciją užimti šiai idėjai nepritariančių šalių atžvilgiu.

2.6.4 Ypatingą dėmesį reikėtų skirti **deryboms su besivystančiomis šalimis**: nors kai kurios iš jų deryboms yra atviros, yra valstybių, kurių priešiškumą dar reikia įveikti, galbūt nustačius sąlygą, jog norint gauti finansavimą pagal Europos kaimynystės ir partnerystės priemonę ir iš dešimtojo Europos plėtros fondo būtina priimti mokesčių valdymo taisykles.

⁽⁵⁾ Įskaitant Šveicariją, Austriją, Belgiją, Liuksemburgą, Honkongą, Makao, Singapūrą, Čilę, Andorą, Lichtenšteiną ir Monaką.

⁽⁶⁾ Karibų jūros valstybės, Ramiojo vandenyno salos.

⁽⁷⁾ Šveicarija, Lichtenšteinas, San Marinas, Monakas ir Andora.

⁽⁸⁾ Honkongas, Makao ir Singapūras.

⁽⁹⁾ Islandija, Lichtenšteinas ir Norvegija.

2.7 Vienas Komunikato skyrius skirtas **šiuo metu vykdomoms iniciatyvoms**: vidinėms (2.4 punkte paminėtos direktyvos) ir išorės (tolesnis praktinis darbas, susijęs su 2.5 punkte aptartomis iniciatyvomis). Pažymėtina, kad Komisija pagrįstai prašo Tarybos suteikti jai **pakankamą lankstumą derybose**, kuris būtinas, kad bendrą politiką būtų galima pritaikyti konkrečiam kiekvienos valstybės atvejui. Ypatingas dėmesys skiriamas **vystomojo bendradarbiavimo iniciatyvoms**, kurias, kaip teigiama komunikate, būtų galima panaudoti skatinant įtakai nepasiduodančias valstybes labiau atsiverti (žr. šios nuomonės 2.6.4 punktą).

2.8 Apibendrinama Komisija atkreipia Tarybos dėmesį į siūlomų priemonių svarbą ir būtinybę užtikrinti, kad **jau priimtos direktyvos būtų sparčiai perkeltos į nacionalinę teisę**, paspartinti šiuo metu svarstomų teisės aktų priėmimo procesą, ES lygmeniu vykdyti **nuoseklesnę politiką ir ją labiau derinti** ir, galiausiai, užtikrinti **didesnį atskirų valstybių narių pozicijų** ir suderintų valdymo principų **nuoseklumą**.

3. Pastabos ir komentarai

3.1 EESRK labai palankiai vertina Komisijos komunikatą – siekiant gero mokesčių valdymo jau seniai reikėjo pasirinkti veikimo kursą ir principus sudėtingoje kovos su mokesčių slėpimu srityje. **Komitetas tegali pritarti ir visiškai sutikti su kiekvienu Komisijos paminėtu aspektu ir jos pasiūlytomis priemonėmis**. Tačiau EESRK mano privalęs atkreipti dėmesį į keletą fundamentalių problemų ir kai kuriuos kitus mažiau svarbius klausimus, kuriuos Komiteto nuomone, reikėtų dėmesingai išnagrinėti.

3.2 Komisija kelia ES finansinės paramos tam tikroms šalims santykio su tų šalių noru laikytis mokesčių valdymo principo klausimą (žr. šios nuomonės 2.7 punktą). Komitetas mano, jog atliekant Europos plėtros fondo laikotarpio vidurio peržiūrą būtų galima imtis „reikiamų priemonių“ ir numatyti specialias priemones Kotonu susitarime ⁽¹⁰⁾. Pavyzdžiui, nebendradarbiaujančioms šalims būtų galima sumažinti skiriamas lėšas ir, atvirkščiai, teikti paskatas – techninę paramą ir papildomą finansavimą – toms valstybėms, kurios demonstruoja norą vykdyti savo įsipareigojimus.

3.2.1 Todėl siūloma ES vykdomą kitų valstybių rėmimo politiką papildyti koncepcija, kad **pagalbą reikia nusipelninti pateikiant apčiuopiamus noro bendradarbiauti** ne tik mokesčių, bet ir kitose srityse įrodymus. EESRK mano, kad pagalbos teikimo tvarką nustatančiuose dokumentuose tokius reikalavimus reikėtų **aiškiai išdėstyti atskirame straipsnyje**. Reikia labai aiškiai pakeisti **finansinės pagalbos politiką**, kuri turėtų tapti **apčiuopiamo ir įvertinamo etinės, socialinės ir ekonominės pažangos proceso skatinimo** priemone. Korumpuotos vyriausybės yra abejingos prašymams bendradarbiauti – vienintelis būdas jas

⁽¹⁰⁾ Afrikos, Karibų baseino ir Ramiojo vandenyno šalių ir ES ir jos valstybių narių partnerystės susitarimas, 2000 m. birželio 23 d. pasirašytas Kotonu.

įtikinti yra veikti taip, kad būtų paliesti jų interesai. Dar neaišku, kokių mastu Komisijos pasiūlymas bus praktiškai įgyvendintas: didelės įtakos komunikato įgyvendinimui gali turėti **politinis ir socialinis neryžtingumas**.

3.3 Komitetas turi keletą pastabų dėl komunikato įvade pateikto Komisijos teiginio, kad geras mokesčių srities valdymas yra būdas duoti „suderintą atsaką“ pinigų plovimo, korupcijos ir terorizmo problemoms. Šis teiginys patvirtina dažnai kartojamą ir EESRK palaikomą idėją, kad globali kova yra vienintelis būdas įgyvendinti strategiją, kuri apsaugotų visuomenę nuo bet kokių finansinių nusikaltimų – baudžiamųjų, teroristinių ar fiskalinių.

3.3.1 Visos Komisijos komunikate paminėtos priemonės naudingos **mokesčių valdymo** srityje. Vis dėlto EESRK pažymi, kad komunikate nėra aiškiai kalbama apie globalią strategiją. Mokesčių srityje įgyvendinamos arba planuojamos priemonės turėtų būti paralelios ir nuosekliai atitikti priemones **kovos su pinigų plovimu, korupcija, organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu** srityse. Pirmas žingsnis būtų pašalinti „pilkąsias zonas“ ir **mokesčių ir kovos su pinigų plovimu direktyvų nuostatų neatitikimus**.

3.4 Direktyvose dėl kovos su mokesčiais sukčiavimu neminimos **trečiosios direktyvos dėl pinigų plovimo** ⁽¹¹⁾ nuostatos, nors pastarojoje mokesčiais sukčiavimas (arba kai kurie jo aspektai) įtraukiamas į „rimtų nusikaltimų“ sąrašą ⁽¹²⁾. Todėl būtų galima abejoti, ar trečiosios direktyvos dėl pinigų plovimo nuostatos, visų pirma dėl pareigos pranešti, FŽP ⁽¹³⁾ funkcijų ir trečiųjų šalių (įskaitant profesijų kategorijas) ⁽¹⁴⁾ veiklos, taikytinos mokesčių sričiai. Atsakymas į šį klausimą yra neigiamas: **mokesčių direktyvose kova su sukčiavimu priskiriama vien mokesčių administratorių kompetencijai**, jose nekalbama apie FŽP vaidmenį arba ryšius su tokiais padaliniais, neminimos ir direktyvos dėl pinigų plovimo nuostatos.

3.4.1 Todėl ES direktyvų teisinės ir įgyvendinimo nuostatos tarpusavyje nedera. Iš tiesų **mokesčio sukčiavimo ir nusikalstamai gautų pinigų plovimo riba**, kuria gal ir galima nustatyti teoriškai, gali būti neaiški arba jos gali iš viso nebūti. Pavyzdžiui, vengimas mokėti PVM gali būti traktuojamas kaip kontrabanda (pinigų plovimas) arba mokesčiais sukčiavimas ir už jo gali slypėti iš pažiūros normalių įmonių ryšiai su narkotikų kontrabanda, ginklų prekyba ir pan. Korupcija visada yra susijusi su mokesčių

slėpimu, tačiau po ja glūdi dar sunkesni nusikaltimai. Abejotino mokesčio statuso pinigų operacijos gali būti susijusios su teroristine veikla. Taigi yra daug pagrindo abejonoms dėl nuostatų aiškinimo ir galimiems konfliktams dėl kompetencijos.

3.5 Todėl visą temą reikėtų **iš naujo persvarstyti ir peržiūrėti vadovaujantis principu iš viršaus į apačią: direktyvos dėl pinigų plovimo taikymo sritį reikėtų koreguoti, kad ji atitiktų užsibrėžtą tikslą**, t. y. kovą su organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu, aiškiai atmetant mokesčinius ir finansinius pažeidimus, *kai jie nėra nusikalstamos arba teroristinės kilmės*. Atitinkamai mokesčių direktyvose reikėtų **numatyti, kad mokesčių administratorių kompetencijai nepriklauso jokie akivaizdžiai nusikalstamos arba teroristinės kilmės nusikaltimai**. **Nenorime kurti** vertybių hierarchijos, tačiau tenka pripažinti, kad kova su nusikalstamumu ir terorizmu politiniu ir socialiniu požiūriu yra svarbesnė už kovą su mokesčių slėpimu. Vis dėlto šios dvi sritys yra tarpusavyje artimai susijusios, ir ne tik todėl, kad jas skiria neryški riba, bet ir dėl „**globalios kovos**“ **konceptijos** (kuri reiškia, kad įvairios institucijos **privalo bendradarbiauti ir keistis informacija**) **praktinio įgyvendinimo**. Beje, apie įvairių institucijų bendradarbiavimo būtinybę kalbama 2004 m. komunikate ⁽¹⁵⁾, tačiau apie tai neužsimenama nė vienoje direktyvoje.

3.6 Kompetencijos pasidalijimas arba sutapimas atspindi įgaliojimų pasiskirstymą Tarybos lygmeniu: mokesčių slėpimo ir mokesčių rojaus problemas sprendžia Ekonomikos ir finansų taryba, tuo tarpu kova su nusikalstamumu ir terorizmu priskiriama Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos kompetencijai. Toks pasiskirstymas matomas ir pasauliniu lygmeniu: panašu, kad G20 šalių grupė ir FATF ⁽¹⁶⁾ yra du atskiri pasauliai. OECD ryšys yra, bet tik centriniu lygmeniu: kontaktai nacionaliniu lygmeniu skiriasi priklausomai nuo ministerijų įgaliojimų.

3.7 Oficialūs pareiškimai verčia manyti, kad politinės valios veiksmingai tęsti **globalią kovą** netrūksta. Tačiau praktinio sprendimo artimiausiu metu nereikėtų tikėtis, jeigu aukščiausi politinės valdžios ir finansų sektoriaus ešelonai nepripažins egzistuojančios problemos. Bet kuriuo atveju skubiai ir neatidėliojant reikia preliminarai išanalizuoti kai kurias **fundamentalias problemas**. Ši analizė turi apimti **mokesčių rojaus reiškinio** ⁽¹⁷⁾ **įvertinimą**. OECD ir Komisijos pastangomis daugelis mokesčių rojaus teritorijų neseniai sutiko bendradarbiauti kovodamos su mokesčių slėpimu ⁽¹⁸⁾, t. y. panaikinti arba apriboti bankų informacijos slaptumą, taigi juodajame sąraše neliko nė vienos šalies ⁽¹⁹⁾. Artimiausia ateitis parodys, ar šie pažadai vykdomi ir kokių mastu tai daroma.

(11) Žr. direktyvos dėl pinigų plovimo 3 straipsnio 5 dalies d punktą: „sunkus nusikaltimas“ yra sukčiavimas, kaip jis apibrėžtas Konvencijos dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos 1 straipsnio 1 dalyje ir 2 straipsnyje. Todėl mokesčių slėpimas, bent jau PVM srityje, aiškiai įtraukiamas į nusikaltimų, kuriems taikoma direktyva dėl pinigų plovimo, sąrašą.

(12) Direktyva 2005/60/EB dėl finansų sistemos apsaugos nuo jos panaudojimo pinigų plovimui ir teroristų finansavimui, OL L 309, 2005 11 25, p. 15, dar vadinama trečiaja direktyva dėl pinigų plovimo.

(13) Finansinės žvalgybos padalinys, žr. direktyvos dėl pinigų plovimo 21 straipsnį.

(14) Žr. direktyvos dėl pinigų plovimo 2 straipsnio 3 dalį.

(15) Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl bendrovių neteisėtos veiklos ir finansinių pažeidimų prevencijos, COM(2004) 611 galutinis.

(16) FATF – Finansinių veiksmų darbo grupė, OECD organas.

(17) Pažymėtina, kad terminas anglų kalba „tax haven“ į daugelį kitų kalbų veržiamas kaip mokesčių „rojus“ (anglų kalboje šis žodis rašomas kiek kitaip – „heaven“). Neatrodytų, kad skirtumas tarp „priebėgos“ ir „rojaus“ būtų galima priskirti paprasčiausiai vertimo klaidai – šis skirtumas atspindi mentaliteto skirtumus.

(18) Realiai standartinė išlyga dėl organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo įtraukiama į sutartis su mokesčių rojaus teritorijomis, tačiau visada akcentuojamas mokesčių aspektas.

(19) Yra dar du sąrašai – „šviesiai pilkas“ ir „tamsiai pilkas“ – jie sudaryti pagal pažadėtą bendradarbiavimo lygį.

3.7.1 Tačiau įvairūs sąrašai nėra pakankamai išsamūs arba bent jau kelia tam tikrų abejonių. Panašu, kad **sparčiai augančiose finansų rinkose** trūksta skaidrumo, kai kurios iš tų rinkų jau tapo arba ateityje taps nebe priebėga, o tikru mokesčių ar kitokiu rojumi. Tai kai kurios Pietryčių Azijos šalys, Persijos įlankos valstybės, taip pat tam tikru mastu Indija, Singapūras ir Kinija (vien Honkongas yra Kinijos finansų lyderis). Nors **terorizmo finansavimas** ištrauktas į įprastas susitarimų sąlygas, derybose ši problema apžvelgiama tik prabėgomis, nes šis finansavimas keliauja kanalais, kurie patys tikrai nesiveržia į viešumą, ką bekalbėti apie kokias nors derybas. Ši ir kitos problemos yra labai subtilios, todėl suprantama, kodėl jas gaubia tyla. Tik tai nereiškia, kad šias problemas galima ignoruoti.

3.7.2 Yra ir kitų problemų, kurios nebuvo paminėtos: **ginklų kontrabanda** – ginklai dažnai parduodami legaliai ir gavus reikiamus oficialius leidimus, tačiau vėliau jie siunčiami slaptais kanalais kurstyti karo ir terorizmo daugelyje šalių. Dažnai ši **kontrabanda finansuojama narkotikų pinigais**: visos šios pajamos suteka į milžiniškus pinigų srautus, kuriuos praryja didžiulė juodoji skylė. Šis reiškinys gerai žinomas, tačiau direktyvomis, susitarimais ar tyrimais su juo nepakovosi – jo pobūdis visiškai kitoks ir yra susijęs su pasaulio politika.

3.7.3 Mokesčių rojus reiškinys yra problema, kurią reikia spręsti atsižvelgiant į bet kokiam sprendimui įtakos turėsiančius **geopolitinius** veiksnius. Atsižvelgiant į praktines galimybes, kova su mokesčių slėpimu ir pinigų plovimu (o labiausiai su terorizmu) turi būti kiek įmanoma globalesnė nepamirštant, kad pasaulinė pergalė yra labai labai tolimas tikslas. Juo labiau svarbu ir toliau stengtis, kad **veikla nebūtų perkeliama** iš žinomų centrų į mažiau žinomus, kurie gali būti priešiški arba mažiau linkę derėtis. Dabartinė krizė spartina laipsnišką politinės pasaulio finansinių centrų pusiausvyros pasislinkimą: Azija ir islamo šalys yra naujos sparčiai augančios įtakingos valstybės, kurių mąstymas ir elgesys nebūtinai yra toks, koks tradiciškai vyravo Vakaruose.

3.8 **Kita** problema, kuri tam tikru požiūriu susijusi su mokesčių rojus reiškiniumi, yra „**patogios vėliavos**“, kurių registrams priklauso 63 proc. pasaulio komercinio laivyno ir nemažai didelių

pramoginių laivų – **daugelis jų yra registruoti mokesčių rojus teritorijose, kurios jiems sudaro sąlygas gauti nemažai absoliučiai legalios kilmės** (nors ir visiškai arba beveik visiškai neapmokestinamų) **lėšų**. Kai kurios iš tokių registrus turinčių šalių yra ES. Laivai, kurie plaukioja su „patogiomis vėliavomis“, turi konkurencinį pranašumą prieš laivus, kurie plaukioja su savo valstybių vėliavomis, o jų iš krovinių gabenimo gautos pajamos yra „oficialių“ mokesčių vengimo, o tikrai ne slėpimo atvejais. Be to, tokiems laivams netaikomi jūrininkų kolektyvinėse sutartyse nustatyti reikalavimai.

3.8.1 „Patogiomis vėliavoms“ nenumatytos jokios mokesstinės priemonės, ne tik todėl, kad tokiems veiksams nėra teisinio pagrindo, tačiau ir todėl, kad bet kokie veiksmai, susiję su mokesčių klausimais, be kita ko, galėtų pakenkti ekonominei veiklai, kuri yra gyvybiškai svarbi visam pasauliui, taip pat sumažinti nemažą investicijų į pasaulinę ekonomiką srautą. „Patogios vėliavos“ yra ydingos ne moraliniu požiūriu, jos iškreipia konkurenciją ir neužtikrina kolektyvinių sutarčių vykdymo – tam tyliai pritaria arba neprieštarauja viso pasaulio valstybių vyriausybės. ES lygmeniu vienintelės tokioms vėliavoms taikomos taisyklės yra susijusios su sauga jūroje ir eismu.

3.8.2 Šie aspektai minimi atkreipiant dėmesį į faktą, kad ne visos lėšos, kurios pasiekia mokesčių rojus teritorijas ir iš jų iškeliauja, kad būtų investuojamos pasaulio finansų centruose ⁽²⁰⁾, yra mokesčių slėpimo, mokesčių plovimo objektas arba yra susijusios terorizmo finansavimu. Todėl į tai atsižvelgus vertėtų pritarti G20 šalių grupės pasiūlytiems ir Komisijos komunikate išdėstytiems veiksams mokesčių srityje: juos **taip pat būtina taikyti pinigų plovimo ir terorizmo problemoms ir pasistengti išvengti nepageidaujamo poveikio veiklai ir finansų srautams, kurie yra teisėti arba bent nėra nelegalūs**.

3.8.3 Mokesčių rojus teritorijų bendradarbiavimas ir skaidri veikla būtų istorinis laimėjimas. Egzistuojančios ir greičiausiai išliksiančios „pilkosios zonos“ rodo, kad be bendrųjų principų svarbu siekti **pagrįstų tikslų**, net jeigu jie nėra tobuli. Galiausiai, vis labiau aišku, kad **iniciatyvas finansų ir mokesčių srityje turi skatinti ir kontroliuoti politinės valdžios institucijos – tai turi būti jų tarptautinių santykių strategijos dalis**. Pastarojoje srityje ES reikia **bendros politikos**, kuri turėtų būti nacionalinių vyriausybių prioritetas, deja šiuo metu atrodo, kad iki šio tikslo laukia ilgas kelias.

2009 m. gruodžio 17 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽²⁰⁾ Buvo apskaičiuota, kad 35 proc. pasaulio finansų srautų pereina per mokesčių rojus teritorijas. Vis dėlto nežinoma, kuo remiantis gautas toks skaičius.